

VÄRT ATT VETA...

Skor

PERSONLIG SKYDDSUSTRUSTNING

Denna skrift har tagits fram i samverkan mellan parterna inom Bygginustrins Centrala Arbetsmiljöråd, BCA.

Skriften vill ge information om viktiga aspekter vid valet av personlig skyddsutrustning, speciellt skor.

Målgrupperna för informationen är användare, skyddsombud, arbetsmiljöingenjörer, platschefer, inköpare, MB-ledamöter m fl.

Parternas förhoppning är att denna skrift ska underlätta för ett mer målmedvetet val av ändamålsenlig utrustning. Detta bör även stimulera tillverkare till att bättre utveckla sina produkter för branschens särskilda behov.

Stockholm i oktober 2000

**BYGGINDUSTRINS CENTRALA
ARBETSMILJÖRÅD**

SVERIGES BYGGINDUSTRIER – BYGGNADS – SEKO

Fötterna är kroppens grund

Vårda Dina fötter!

Sina fötter ska man stå på god fot med. Få delar av kroppen återverkar så mycket på det allmänna välbefinnandet som fötterna. Ömmande fötter är direkt handikappande. För varma eller för kalla fötter ger en känsla av olust i hela kroppen. Fötterna är både kroppens fundament och dess transportmedel. Utan det aktiva stöd som fötterna ger så är det mycket svårt att utföra ett rörligt arbete.

Det är alltså av stor vikt att både vårda och skydda sina fötter. Skyddet för fötterna är skor, närmare bestämt skyddsskor.

Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1999:3) ska skyddsskor med spiktrampskydd och skyddståhätta alltid användas på byggarbetsplatser utom då det är uppenbart obehövt.

Skyddsskor är personlig skyddsutrustning och ska tillhandahållas av arbetsgivaren. Detta är reglerat genom kollektivavtal i bygg- och anläggningsbranschen.

Arbetstagaren är skyldig att använda skyddsskor, liksom annan personlig skyddsutrustning, efter arbetsgivarens anvisning.

Val av skor

Baskrav

Skor som används inom bygg- och anläggningsbranschen ska tillhöra kategorierna skyddsskor eller lätta skyddsskor, vilka är försedda med skyddståhätta. Så kallade yrkesskor, som saknar skyddståhätta, är (annat än i undantagsfall) inte godkänt. Dessutom ska skorna ha spiktrampskydd (vid bergarbete krävs inte detta).

Olika användningsområden ställer olika krav på till exempel täthet, varmfodring och sulans utförande.

I vissa fall kan det finnas behov av att ha olika skor för vinter respektive sommar.

Skorna ska vara CE-märkta. Detta innebär att de uppfyller grundläggande krav från vissa angivna skydds- och funktionssynpunkter. Vidare ska en bruksanvisning finnas med som bland annat beskriver användningsområde, rengöring och underhåll. CE-märkningen ska vara antingen "SB, P" eller "S3" eller "S5" eller "PB, P" eller "P3" eller "P5".

"SB,P" eller "PB,P" betyder att det är skyddsskor respektive lätta skyddsskor med spiktrampskydd. Siffrorna "3" och "5" betyder att skorna dessutom har vissa andra skyddsegenskaper.

Utöver detta kan skorna ha ytterligare skyddsegenskaper vilka då anges med ytterligare bokstavssymboler.

För bergarbete gäller minst "SB" eller möjligen även "PB".

Att tänka på vid köp

Skorna ska vara bekväma att bära vilket kräver en individuell utprovning. Fötter är som bekant högst olika både i storlek och form.

Även skor av samma typ som har samma storlek och angivna egenskaper kan var olika i form och bekvämlighet beroende på design och tillverkare.

Den som har särskilda problem med fötter eller knän bör kontakta företagshälsovården.

Erfarenheten visar att skyddsutrustning inte används i den utsträckning som behövs om den inte är bekväm och funktionell. Det är därför viktigt att var och en som ska bära skyddsskor ges möjlighet att själv prova ut dessa. Urvalet bör därvid inte vara alltför begränsat.

Förutom baskraven kan följande urvalskriterier användas:

Upphandling

Upphandling av skyddsskor bör ske av leverantörer som förutom konkurrenskraftiga priser också kan erbjuda

- ett brett sortiment som uppfyller baskraven och övriga kriterier
- rådgivning till användarna
- en lagerhållning som möjliggör omedelbar leverans vid beställning

JAG SKULLE VILJA REKOMMEN-
DERA EN MÖRK S3:A TILL ERT
RÖDA BLÅSTÄLL

Kassation

Skyddsskor ska tas ur bruk om de skadats så att skyddsförmågan är nedsatt. Orsak till kassation kan vara att

- överdel eller sula har gått sönder
- tåhättan är deformerad
- sulan har slitits så att halkrisk föreligger

Regelverk

Skyddsskor är en del av den personliga skyddsutrustningen. Myndighetskraven regleras främst i

AFS 1993:40 *Användning av personlig skyddsutrustning*

AFS 1996:7 *Utförande av personlig skyddsutrustning*

AFS 1997:3 *Bergarbete* samt

AFS 1999:3 *Byggnads- och anläggningsarbete*

Vidare berörs anskaffning och användning av personlig skyddsutrustning i **AML 2 kap 7§** samt **3 kap 3** och **4§§**.

Tillhandahållande av skyddsskor i bygg- och anläggningsbranschen regleras i **Byggnadsavtalet**, **Anläggningsavtalet** samt i **Avtal för Väg & Ban**.

Utformning och egenskaper i detalj regleras genom europeisk standard, **EN**-standarder, samt genom hänvisning även i global standard, **ISO**-standarder.

Vad säger reglerna?

Arbetsmiljöverkets föreskrifter

I **AFS 1993:40** *Användning av personlig skyddsutrustning* står bland annat:

4§: Personlig skyddsutrustning får användas endast om den

- är ändamålsenlig
- är anpassad till förhållandena på arbetsplatsen
- är anpassad till arbetets ergonomiska krav
- är anpassad till arbetarens hälsotillstånd
- passar bäraren efter justering
- är bekväm och lätt att ta av.

9§: Arbetsgivaren ska analysera och värdera riskerna vid arbetet, samt bedöma vilka egenskaper utrustningen ska ha för att skydda sig mot dessa.

10§: Arbetstagaren ska följa givna instruktioner vid användning av den personliga skyddsutrustningen.

I **AFS 1997:3** *Bergarbete* **6§** står "... skyddsskor med skyddsstålhätta ... skall användas om det inte är uppenbart att det saknar betydelse..."

I föreskriften **AFS 1999:3** *Byggnads- och anläggningsarbete* **71§** står "...skyddsskor med spiktrampskydd och skyddståhätta skall användas om det inte är uppenbart obehövligt."

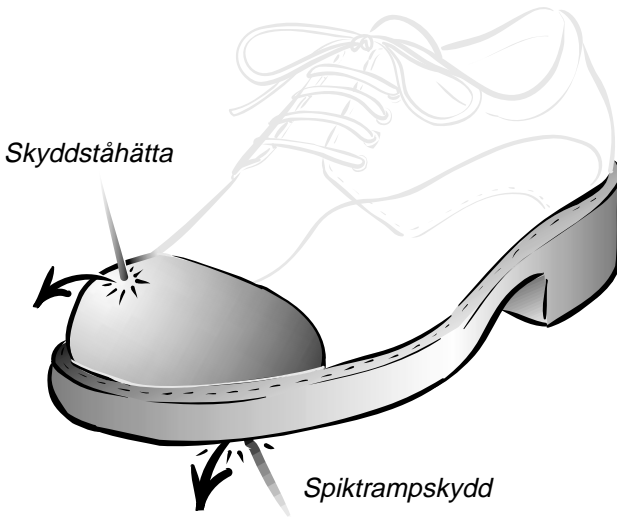
Avtalen

Byggnadsavtalet, Anläggningsavtalet och Avtal för Väg & Ban säger att...

”Till arbetstagare... ..bekostar arbetsgivaren ett par skyddsskor med spiktrampskydd och skyddståhätta per 12-månadersperiod. Vid arbete där slitage eller skadlig påverkan gör att skyddsskorna ej längre fyller sin funktion som skyddsskor äger arbetstagare rätt att i utbyte mot dessa istället erhålla ett par andra utan kostnad, varvid ny 12-månadersperiod påbörjas.

Arbetstagare har, för det fall behov uppkommer av ytterligare skyddsskor men av annan typ, rätt att för inköp av sådana av arbetsgivaren erhålla bidrag med 50 % av priset. Arbetsgivaren äger anvisa inköpsställe.

Med skyddsskor skall förstås såväl skor som kängor och stövlar försedda med spiktrampskydd och skyddståhätta.”

CE-märkning

Följande standarder berör skyddsskor. I dessa kan man finna detaljerade beskrivningar av de minsta krav som de olika typerna av skyddsskor ska uppfylla.

SS-EN 344:1992, SS-EN 344:1992/A1:1997, SS-EN 344:1992/AC:1993 **Fordringar och provningsmetoder för skyddsskor, lätta skyddsskor och yrkesskor för arbete.**

SS-EN 344-2:1996 **Skyddsskor, lätta skyddsskor och yrkesskor för arbete.**

Del 2: Tilläggsfordringar och provningsmetoder.

SS-EN 345:1992, SS-EN 345:1992/A1:1997

Specifikation för skyddsskor.

SS-EN 345-2:1996 Skyddsskor – Del 2:

Tilläggs-specifikationer.

SS-EN 346:1992, SS-EN 346:1992/A1:1997

Specifikation för lätta skyddsskor.

SS-EN 346-2:1992 Lätta skyddsskor – Del 2:

Tilläggs-specifikationer.

Checklista vid köp av skyddsskor

Skyddståhätta

Spiktrampskydd

CE-märkning

Bekvämlighet

Stabilitet i läst och hälkappa

Svikt och vridstyvhet i mellansulan

Halkfri sula

Stöd i hålfoten

Plats för tårna vid knästående arbete

Rymlighet i tåboxen

Låg vikt

Hållbarhet och slitagestyrka

Tilltalande utseende

– **BCA** –

Byggnadsindustrins Centrala Arbetsmiljöråd